

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

72. An possit Episcopus duabus Ecclesiis perfici? Et notatur, quod dispensatio habita à Papa in pluralitate Ecclesiarum absque justa cuasa, neque valida est, neque licita. Et an sit illicita ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

hanc Episcopi ignorantia. Vnde etiam ea quæ dicta sunt, confirmantur per P. Fragosum de Regim Reipublice Christiane, tom. 2. lib. 8. disp. 1. §. 1. num. 10. Vnde ex his deducitur Examinatores promouentes Episcopum indoctum, ac sufficienti destitutum doctrina approbantes lethaliter peccare, quod à fortiori deducitur ex doctrina communi de Examinatoribus ad examen constitutis, periculumque scientiæ, quod beneficiatis ineundum est; ac docetur à Petro de Ledema in sum part. 2. tract. 7. cap. 1. concl. 7. diff. 1. 3. Rota Romana apud Fatinac. decis. 572. Barbof. de offic. & potest. Episc. part. 3. allegat. 60. num. 93. & aliis; tum quia ipsi causa iuris moralis damnorum spiritualium, quæ ex indocti Episcopi administratione promanant. Hæc omnia idem Gerunda, quæ explicare voluit ad deterrandos Aulicos, & curiales ne Episcopatum ambiant, nescio enim an ipsi possunt in conscientia asserere, se scire ea, quæ superius Authores citati statuunt se esse obligatos scire; ipsi tamen videant. Sed an eligendus sit ad Episcopatum Theologus, an Canonista eruditè nouissimè tradidit Georgius Gobat Societatis Iesu, vir doctus, & ingeniosus, ac mihi arctissimis amicitia vinculis colligatus, in suis Vindictis Theologicis, sect. 16. n. 416. cum sequent. in quibus defendit Theologos, & inter ipsos omnium minimum à stilo FERREO cuiusdam Authoris, qui contra Diam, ac modernos scripserat, Theologos non debere in suis operibus tractare materias legales, & Canonicas. Olepidum caput?

Sup. hoc magis late in tom. 3. tr. 3. Ref. 68.

RESOL. LXXII.

An possit Episcopus Ecclesis præfici?

Et notatur, quod dispensatio habita à Papa in pluralitate Ecclesiarum, absque iusta causa neque valida est, neque licita?

Et an sit illicita multiplicatio beneficiorum in eadem persona, &c.

Et an sit illicita facultas testandi concessa sine causa? Ex p. 12. tr. 1. Ref. 72.

§. 1. **H**anc quæstionem doctè, vt sæpe solet, pertractat P. Andreas Gerunda de Episcopo, tom. 2. lib. 8. disp. 12. c. 2. per tot. vbi firmat ex se: vnus Episcopus ad duas præfici, & cõsecrari Ecclesias neque, siue in titulum, siue in Commendam, sic per communem sententiam Authores passim. Probat ex c. 2. Concil. Later. sub Alexandro I V. relato in c. multa de prebendis, & dignis. Secundò per Extravagantè execrabilis, quæ tametsi de pluralitate loquatur beneficiorum præsertim dignitatum, & Curam habentium animarum, potiori quidem iure competit Episcopati bus, quibus maximopere illa quadrat, & dum non sunt proprii in singulis Ecclesiis Rectores, priuantur multis commodis, iniuriis variis expositæ, & c. Et quod amarè est dolendum, animarum cura negligitur. Tertio ex Trident. sess. 7. c. 2. de reform. nemo quamcumque dignitate, & c. plures Metropolitanas, seu Cathedralis Ecclesias in titulum, seu commendam, aut alio quouis modo contra sacrorum Canonum instituta recipere, aut simul retinere præsumat. Insuper probatur ratione petita à matrimonio spirituali, quod subite diximus Episcopatum disp. 10. Argumentum autem à matrimonio carnali ad spirituale, & vsui esse in iure, & roboris non parum habere sæpè scripsimus ex c. inter corporalia, & finali de translatione, c. quoniam frequenter, §. porro, vt lite non contextata, alii que iuribus eruditè allatis ab Euerard. de locis, loc. 77. à matrimonio carnali, ad spirituale; nemini licet duas simul habere vxores matrimonio Carnali deunctas vt communis & Ca-

tholica fert doctrina, ergo neque in matrimonio spirituali id licere dicendum est. Confirmantur superius dicta à necessitate residentiæ, quæ summa est, neque præterquam ex vrgentissimis causis maxime per Trident. indicatis dispensari poterit, & ratio.

2. His tamen non obstantibus potest Papa ex causa vrgenti dispensare in pluralitate Ecclesiarum Cathedralium. Deducitur hæc assertio à fortiori ex nostro supposito primò, Authoribus ibidem citatis, atque ex assertione prima, idque etiam præstitisse Papam colligitur ex cap. Relato adiuncto text. in cap. iud. 2. quæst. 1. vbi expressa Pontificia habetur de duobus Ecclesiis dispensatio. Notandum tamen, quod dispensatio habita à Papa in pluralitate Ecclesiarum absque iusta causa, neque valida est neque licita, sic deduco ex D. Thoma quodlib. citat. 9. art. 15. Syluic. benefic. 4. in princ. & quæst. 2. Angel. ibid. num. 35. Armilla num. 42. Tabiena benef. 2. num. 28. Antonin. 4. pract. tit. 15. cap. 1. §. 8. & 10. Gabriel in 4. disp. 15. quæst. 8. art. 3. dub. 2. Gadauensis quodlib. 2. quæst. 27. Nauar. capit. quando & in summ. cap. 22. n. 75. Panorm. cap. de multa de prebendis, num. 20. Ioan. And. ibid. Turrecremat. cap. 1. disp. 89. num. 1415. & 16. Caiet. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 2. Conciliorum, part. 2. dub. 6. num. 13. & alij. Ratio est quia pluralitas horum præsertim beneficiorum absque causa honestate, iuris est naturalis diuini, in quo non potest validè Papa dispensare.

3. Sed quam sit illicita multiplicatio beneficiorum in eadem persona, cognoscat Lector ex amicitissimo, & nunquam satis laudato Patre Theophylo Raynaudo in sua eruditissima Incubatione de viciis Ecclesie male, siue captis, siue dispensatis, lib. 2. sect. 2. cap. 7. per totum: vbi doctè, vt semper solet, firmat multiplicationem beneficiorum quorumcumque in eadem persona, vltra quam necesse sit ad honestam eius sustentationem per se loquendo, grauiter illicitam esse: tametsi per accidens in talibus quibusdam euentibus honestari potest. Vide etiam nostrum Patrem Thomam Pellicionem Quinquagena Illustri quæstionum quæst. 50. cap. 1. num. 1. 2. 3. & 4. sententiam Patris Raynaudi late, & solidè confirmantem, sed non deseram hic apponere verba Ioannis à Cochier. in Vindictis libertatis Ecclesiasticae, part. 2. cap. 9. num. 7. sic asserentis: [Ast ego abusus huic acceptum fero ambitioni, & cupiditati multorum, qui seipsum in Deum decipientes, vt loquitur Sac. Concilium Tridentinum, sess. 24. cap. 17. plura simul beneficia retinere non erubescunt cum certissimo Animarum suarum periculo, cap. qui in tantum de prebendis. Nam cum plerisque mediocri fortis licet interdum perhonestæ, vt vocationi suæ morem gerant initiati sacris appetant, titulo patrimonij sit, vt Sacerdotij carentes huic vitæ generi non respondente patrimonio concedenter viuere, & diuinis vacare ad utilitatem animarum nequeant. Quod si singule Ecclesie, siue singula Sacerdotia singulis conferrentur, arceretur à multis egestas, cum vix possunt plura beneficia ad vnum peruenire, vt scribit Rebuff. in pract. tit. de dispensat. num. 20. sine paupertate plurimum. Accidit quod beneficiorum fundatores fraudentur sua intentione, qui voluerunt Ecclesias providere suis mysterijs debitis, quod pluralitate tollitur vincit. Filliuc. tract. moral. quæst. tract. 41. cap. 7. num. 3. Denique literarum studia neglecta iacent; & quodque enim spes honorum debilitatur, scilicet, & quod meritorum ratio non habetur, & quod auidæ diuorum auaritia impedimento est, ne inhospes promoueat. Cardin. Bellarm. in Admonit. ad Carp. Theanensem nepotem suum controu. 5.

4. Quæ aliquæ causa mouerunt sanctos Patres nouissi

nouissimi Conc. Trid. d. cap. 17. vt statuerent vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferri, quod est conforme Iuri diuino nam vt habetur Itaiæ 5. Na qui coniungit domum ad domum, & agrum agro copulatis vsque ad terminu loci nunquid habitabis vos soli in medio terra? Vt reuera talibus: quatenus sunt genere quodam, dum aliis alimenta subtrahunt hominidæ, vt abdomini solum infaturabili luxui, aut vanæ gloriæ gratificentur; & tamen non saturantur pluralitate beneficiorum, inquit Rebuffus de loco, & domo alter esurit hic aufert alimenta aliis quos necare videtur. *Inecare. ff. de liber. agnos.*

Neque obstant isti, Papæ dispensationem. Nam licet in foro fori, id est exteriori tuti sint, non erunt tamen in foro poli, id est conscientia, nisi causa dispensationis sit necessaria; quæ sententia est sancti Thom. *quodlibet 9. art. 15.* & Diui Bernard. (dicentis, qui non vnus, sed plures est in beneficiis; non vnus, sed plures erit in suppliciis, hæc autem causa debet esse in utilitatem Ecclesiæ vel ob ipsius Ecclesiæ necessitatem, quando causa non est in bonu Ecclesiæ, non est bona dispensatio: non est homo securus contra Deo? inquit Card. Toletus *lib. 5. Instruct. Sacerd. cap. 8. 1. cap. non est*, ibi Gloss. verb. *adimplere*. Card. Bellarm. in *d. Admonit. ad Episcopum, Theanensem nepotem suum*, contr. 5. & in Conciliis datis Clementi. VIII. Pont. maximo, qui extant in libro vitæ eiusdem Card. Bellar. e. 3. vbi exponit Pontifici, Polygamiam spirituales esse Iuri Canonico, & naturæ contrariam, tantumdem quoque ante eum scripsit Rebuff. in *prax. tit. de dispensat. n. 55.* Dum dicit Papam etiam non esse tutum in conscientia, qui sine causa dispensat; quia Papæ ad edificationem positus est, non ad destructionem; *capitulum sunt quidam 25. q. 11.* Meminerint denique isti beneficiorum facti sententiæ DD. Parisiensium (inter quos verisimile est, teste Card. Bellarm. *d. contr. 5.* fuisse S. Thomam, & S. Bonau.) qui omnes anno 1270. propter hoc congregati vnanimiter censuerunt duo beneficia haberi non posse, quibus, cum duo tantum contradicerent; ex iis vnus Cancellarius, scilicet Parisiensis, paulo post mortuus tertio ab obitu dicitur Guillelmo Episcopo Parisiensi visus est, & que dixit se apud inferos æternis suppliciis damnatum, quorum quod senserit pluralitatem beneficiorum; vnum sufficere Iuri naturali non improbari. Huc vsque Cokier, qui citat Azotium, sed aliqui superius dicta aliquantulum mitigant, quos videre poteris apud Fillitium *tom. 3. tractat. 41. cap. 7. per totum*, & Vallensem *de Benefic. lib. 3. num. 7. per totum*; Vide etiam nouissimè Theologum Parisiensem Ludouicum Bair. de examine Pœnitentium, *q. 15. num. 12.*

Nota etiam Pellicionum, vbi supra docuisse hanc doctrinam procedere etiam quoad facultatem testandi, sic enim ait: Conclufio, quam huc vsque firmatissimos, extendenda est etiam ad facultatem testandi de fructibus beneficii, nempe, vt non possit concedi sine causa absque peccato. Quod non placet Couar. *cap. cum in officis, de testam. num. 7.* ex eo quia prohibitio testandi est de iure positiuo. Sed id alleritur ab Abbat. in *reperit. cap. cum effectus, num. 38. de testam. Barbat. dicit cap. in Officiis, Philipp. Franc. cap. 1. eodem tit. in 7. aliis*; & sequitur ex dictis, licet enim sit de iure positiuo prohibitio testandi, est tamen consona Iuri naturali, & muneris pastoralis. Ecclesia enim aurum non ob aliud vult, nisi vt pauperes aliat, *cap. aurum 46. distinet.* ergo iniuriam patitur, si aurum, quod sibi debetur ad prophanos vsus impendatur: Vnde idem Barbat. in *tract. de prestand. Card. part. 1. quest. 4.* dicit licentiam concessam de fructibus beneficiorum testandi, de dispositione ad pios vsus nõ ad prophanos esse intelligendam quod probat etiam Molin. *de Iust.*

Iur. disp. Et si quis diceret licentiam testandi de beneficii fructibus ad pios tantum vsus esse legitimam etiam absque causa verum diceret, nam eo casu; Ecclesia non fraudatur, Summus Pontifex videtur quasi transulisse in dispensantem per testamentum, voluntatem suam, illa bona in pios vsus applicandi. Per quam doctrinam possunt conciliari Abbas, & Couarruias.

7. Verum supradicta in dubio locum non habent, cum semper præsumendum sit Summum Pontificem cum causa dispensasse, licet illam non expresse, & illi in hac parte credendum non dubito, cum nemini rationem reddere teneatur & dispensatio in omni casu semper valebit, Huc vsque Pellicionus.

RESOL. LXXIII.

An possint consecrari duo Episcopi pro vna eademque ciuitate? Ex p. 12. tract. 1. Res. 73.

§. 1. Quid est querere, an Romani Pontificis consensu in eadem Ciuitate duo Episcopi auctoritate, & potestate pares institui possint? Respondet Panormitanus in *cap. quoniam de Offic. Ord. nar. n. 4.* Glossam secutus in *cap. non autem 7. quest. 1.* id iusta de causa fieri posse; quod illi colligunt ex eo quod Valerius Hipponensis Antistes, vt constat ex sancto Augustino *Epist. 110.* sibi sanctum Augustinum Episcopum a se iur. Certè iure communi canonico duo Episcopi æquè pares eiusdem ciuitatis esse non possunt, quauis vnus possit esse alterius Vicarius, vel Auditor multis de causis, vt ait Abb. in *cap. 1. de Parochis*. At quia Romani Pontificis potestas, est Iuris Canonici auctoritate superior; potest in eadem ciuitate duos Episcopos constituere, nec enim hoc cum iure aliquo diuino, vel naturali pugnat: possunt enim duo in eadem ciuitate habere iurisdictionem æque communem: sicut etiam Titius, & Caius eiusdem rei, vel serui possunt habere æquè commune dominium. Obiicies *ex c. inter corporalia de translat. Episcop.* Inter Præsulem, & Ecclesiam contrahitur coniugium at vnus sponsæ duo sponsi, & viri esse non possunt? Respondeo in hac parte non esse idem iuris de coniugio corporali, quod de spiritali: quia iure diuino naturali vxor non est nisi vnus viri, & sponsus, at ius diuinum, vel naturale non præcipit, vt vna ciuitas, vel Ecclesia vni tantum sit Antistiti subiecta.

2. Deinde obiicies, totius Ecclesiæ Catholice nequit esse nisi vnus Summus Pastor. Ergo similiter vnus tantum Ciuitatis vnus Episcopus; alioqui enim erunt eiusdè ciuitatis duo capita, quod est monstru. Respond. esse iuris diuini, vt Ecclesiæ Catholice vnica non præsit, nisi vnus summus Christi Vicarius Petri successor, ac proinde humana potestate vt loco citato docet Glossa fieri nõ potest, vt Ecclesiæ Catholice sint duo Summi Pastores: Christus enim vnus esse voluit; non duos, cum dixit: *Et super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*, & alibi *Fiet vnum Ouis, & vnus Pastor*. Itè natura in corporibus vnum tantum caput constituit, atque præfecit; & ideo naturaliter eiusdè corporis duo capita esse non possunt: at verò nec ius diuinum, nec naturale prohibent duos esse eiusdem ciuitatis Antistites Romani Pont. potestati subiectos. Sicut etiã quia ius diuinum, vel naturale non vetat duos esse in Ecclesia Catholicos Imperatores, qui sint ipsius in solidum Defensores, Custodes, & Patroni, Romani Pontificis auctoritate fieri potest, vt duo in Ecclesia Imperatores potestate pares creentur, vnus qui toti Orienti, alter qui Occidenti præsit; vt Glossa Archidia

N. A. E.
dia.
IV. V
II